

2024: 'TROTS OP BOER EN TUINDER'

Ruim 450 leden kwamen naar het jaarlijkse LLTB jaarcongres. Deze vond plaats in Theaterhotel De Oranjerie in Roermond en kende als thema: 'Voedsel is het goud van de 21e eeuw.'

In de LLTB Resultatenkrant kijken we elk voorjaar terug op wat we het afgelopen jaar voor onze leden hebben gedaan en bereikt. Dat doen we op het gebied van onze eigen projecten, we blikken terug op wat er in de drie regio's heeft gespeeld en we laten zien wat er in LTO-verband sectoraal, nationaal en internationaal is behaald.

Het agrarisch jaar 2024 was er een van uitersten. We hebben een extreem nat jaar achter de rug, waarin we ook zagen dat beleid soms nog veranderlijker en onvoorspelbaarder is dan het weer. De stikstofcrisis is nog lang niet bezworen, de PAS-melders nog niet geholpen, het land opnieuw op slot gezet door de uitspraak over intern salderen en de discussie over gewasbescherming barstte in alle hevigheid los. Dwars door al dit beleidsgeweld was het echter ook een jaar waarin ondernemers in de Limburgse land- en tuinbouw telkens weer lieten zien wat veerkracht écht betekent. U investeert in innovatie, bodem en biodiversiteit. U spreekt zich uit – lokaal en landelijk – en levert een waardevolle bijdrage aan de dialoog over voedselzekerheid, natuur en klimaat. Die mentaliteit sterkt ons als LLTB in de stevige gesprekken die we voeren met diverse overheden en stakeholders over onder meer het mest- en middelenbeleid, het Gemeen-

schappelijk Landbouwbeleid (GLB) en de regie op waterbeheer. Er is gewerkt aan de Agrarisch Blijversaanpak Limburg, waar u dit jaar zeker meer over gaat horen, maar we moesten helaas ook constateren dat veel ondernemers de moeilijke keuze hebben moeten maken om te stoppen. Daarbij willen we wel aantekenen dat niet elke ondernemer die gebruikmaakt van een uitkoopregeling ook daadwerkelijk een 'stopper' is. Creativiteit en ondernemerschap zorgen in veel gevallen ook weer voor inventieve, nieuwe bedrijfstakken door omschakeling en verbreding.

Als LLTB zijn we trots op wat er is bereikt. Tegelijk blijven we realistisch: de uitdagingen zijn groot en de weg naar duidelijk en eerlijk beleid is lang. Maar de basis is sterk. We bouwen verder, diepgeworteld in de Limburgse grond, gesteund door een hechte gemeenschap van agrarisch ondernemers.

Namens het bestuur van de LLTB danken we iedereen die zich het afgelopen jaar heeft ingezet voor onze sector. Samen werken we aan een landbouw die toekomst heeft – voor boer én burger.

COMMUNICATIE

- Wekelijkse bijdrage artikelen voor verenigingspagina's en regiopagina Nieuwe Oogst en digitale LLTB-nieuwsbrief.
- Dagelijkse beantwoording van persvragen- en verzoeken én advisering en coaching van LLTB-bestuurders voor media-optredens.
- Nieuwe functionaliteiten ledenapp LTO Dichtbij, zoals een agendafunctie en overzicht van LLTB-bijeenkomsten. In 2025 wordt de app verder doorontwikkeld.
- Naast berichtgeving 'LLTB voor jou' ook gestart met video's waarin voorzitter Thijs Rompelberg leden meeneemt in de belangrijkste resultaten per kwartaal.
- Organisatie van diverse evenementen zoals LLTB Jaarcongres, LTO Vakdag Communicatie, Symposium Loeren bij de Boeren, ALV's in de regio's, Agribusinessevent en Nieuwjaarsborrel Ondernemend Limburg.
- Advisering op alle portefeuilles en sectoren binnen de LLTB en samenwerking hierin met ZLTO, LTO Noord en LTO Nederland.

ARBEID EN ONDERWIJS

- Huisvesting van internationale werknemers bleef een belangrijk thema in 2024.
- Regionale initiatieven in samenwerking met Taskforce/Stuurgroep Internationale Werknemers om gemeentelijk beleid rondom arbeidsmigranten en huisvesting te analyseren en in beweging te krijgen.
- Start van ondernemersgroep in Peel en Maas voor een lobbytraject om huisvestingsbeleid te beïnvloeden.
- Samenwerking binnen Agro Leeft om onderwijs te innoveren en beter te laten aansluiten op de praktijk.
- Deelname aan landelijke Colland-projecten via het LTO-team Ondernemerschap en Onderwijs.
- Actieve rol binnen Greenports Nederland/werktafel huisvesting om maatregelen van de Commissie Roemer vorm te geven.

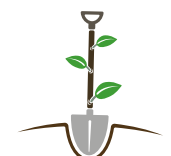
VEILIGHEID

- Succesvol 'anti-henneproject' waarbij dit jaar AI geïntroduceerd werd en een aantal verdachte locaties middels satellietbeelden kon worden geanalyseerd en onderzocht door drones.
- Samenwerking met Platform Veilig Ondernemen Limburg werd verder gecontinueerd in diverse projecten. Daarbij werd onder meer de start gemaakt met de focus op het thema 'Cybercrime'.
- De campagne Stop Diefstal verder uitgerold en de eerste boerenlunch met veiligheidsambtenaren, boa's, politie en (gemeente)bestuurders georganiseerd in Horst aan de Maas.
- Voor de agrarische sector is de functie 'Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied' opgestart bij PVO Limburg. Goede samenwerking met LLTB.

RUIMTELIJKE ORDENING

- Met succes vanuit de LLTB inbreng geleverd voor gemeentelijke omgevingsvisies in onder meer Horst aan de Maas, Sittard-Geleen, Venlo en Echt-Susteren.
- De LLTB heeft zich bij de provincie Limburg gemeld om zijn visie te geven op de aanscherping van de provinciale omgevingsverordening (POVI) die in 2025 wordt vastgesteld.
- Nadat het kabinet het NPLG en het bijbehorende Transitiefonds ter grootte van 24 miljard euro had geschraapt, hebben plattelandspartijen in Limburg zich beraden over hoe nu verder. De LLTB vindt dat we weliswaar moeten werken aan de opgaven op het gebied van natuur, water en klimaat, maar dat de ambitie moet worden afgestemd op de financiële middelen die nog wél beschikbaar zijn.
- De LLTB vindt dat een gebiedsgerichte aanpak hierbij het beste kan helpen in plaats van generiek beleid vanuit Den Haag of van de provincie. Inzet hierop in samenwerking met ondernemers.

NATUURINCLUSIEVE LANDBOUW

- Bij 80 deelnemers van de Limburgse Biodiversiteitsmonitor (Melkvee en Akkerbouw en Vollegroondsgroente) is de monitor ingevuld. Bij de melkveehouders gebeurde dat voor het tweede jaar op rij. Stijging in de behaalde score door inspanning van deelnemers om meer natuurinclusief te boeren.
- Binnen het project Groeien naar natuurinclusieve landbouw is bij 174 ondernemers, uit vrijwel alle sectoren, een oriëntatiegesprek gevoerd om te adviseren over stappen richting een meer natuurinclusieve landbouw. Bij 30 bedrijven is dit opgevolgd met een uitgebreide bedrijfsadvies.
- Twintig vleesveehouders zijn binnen project Natuurlijk! Vleesvee twee jaar lang in acht bijeenkomsten geïnformeerd over verschillende thema's, zoals eigen krachtvoerteelt, bodemgezondheid en afzetmogelijkheden.

Circulaire economie en grondstoffentransitie

- Opstart en doorontwikkeling nieuwe product-marktcombinaties en ketentrajecten Platform Nieuwe Teelten.
- Nieuwe afzetkanalen veldboon en lupine binnen project Slimme Gewasrotaties.
- Groeiende samenwerking met onder meer Building Balance, LIOF, Rabobank en provincie Limburg.
- Binnen Platform Tuinbouwreststromen nieuwe ketens verkend en opgestart en resultaten gedeeld in kennissessies en slotbijeenkomst.
- Basis gelegd voor landelijke aanpak inzameling en verwerking landbouwplastic.
- Als partner in project Realise BUIO betrokken bij diverse grensoverschrijdende initiatieven voor opschaling technologie en hernieuwbare grondstoffen in industrie.

DIERHOUDERIJ

- Ledenbijeenkomst dierlijke sectoren over LBV-regelingen, dierwaardige veehouderij en problemen met vergunningverlening. Doel was informatie brengen en ophalen.
- Inzet op dossier geurverordening Horst aan de Maas samen met POV en enkele leden.
- Sectorgroepen melkvee, geiten, pluimvee, schapen en de klankbordgroep kalverhouderij zorgen voor verbinding vanuit de LLTB naar de landelijke vakgroepen en vice versa.
- Preventieve overleggen LTO-POV over uitbraak AVP, gevolgen voor hele agrarische sector.

PAARDENHOUDERIJ

- Diverse geslaagde ondernemersbijeenkomsten. Onder andere over voermanagement, lobby, verdienmodellen en bedrijfsstrategie. Veel in samenwerking met Limburg Paardensport Hippische Adviesgroep.
- Belangenbehartiging inzake plannen Defensie bij ministerie, provincie en gemeenten, in samenwerking met betrokkenen/organisaties.
- Vakgroep in gesprek met Limburgse leden paardenhouderij.
- Advies omschakeling natuurinclusieve bedrijfsvoering paardenbedrijf.

MULTIFUNCTIONELE LANDBOUW (MFL)

- Twee Opvolgerscafés met steeds meer aanwezigen van binnen en buiten de sector.
- Vier nieuwe leden Boerderij Educatie Limburg.
- Bijeenkomsten over streekproducten, gastvrijheid op de boerderij en ruimtelijke ordening in de MFL samen met LTO-vakgroep, Limburg Marketing, Vekabo, NBTC en RVS LB.
- Inspiratietour Agro meets Horeca.

BIOLOGISCHE LANDBOUW

- Verdere kennismaking hoofdbestuur LLTB en bestuur BioLogisch Limburg bij BioVerbeek in Velden.
- De LLTB blijft het bestuur van BioLogisch Limburg ondersteunen. Ook continueert de LLTB de inzet op het gebied van communicatie.
- De boodschap van biologische landbouw wordt overgebracht via overleggen, brieven en bedrijfsbezoeken van politici bij bioboeren.
- De BioInspiratiedag kreeg een vervolg om geïnteresseerden met een rondgang over een biologisch bedrijf te informeren over verschillende onderwerpen. In 2024 was deze dag bij 'tHuijs aan de Niers in Ottersum.

STIKSTOF

- Start van het project Groen als Gras, dat door provincie vervolgens ook als majeur project wordt gezien (provinciebreed).
- Zienswijzen NPLG en Defensie.
- Vinger aan de pols bij provincie ten aanzien van PAS-melders en via LTO bij het Rijk.
- Aandacht voor kansen binnen sectoren (nieuwe verdienmodellen, verbreding et cetera).
- Aandacht voor - en zo nodig juridische inzet tegen - ruimtelijke ontwikkelingen waarvan de consequenties voor agrariërs niet duidelijk zijn.

LANDBOUWVERKEER

- Regulier afstemmingsoverleg met provincie Limburg ter verbetering van kwaliteitsnet landbouwverkeer: toestaan van landbouwverkeer - met maatregelen - op diverse provinciale wegen.
- Aan tafel bij stakeholdersoverleggen gemeenten om wegen bereikbaar te houden voor landbouwverkeer.
- Verkeersactieve school: als vervolg op Verkeerscampagne Goed Gezien met verkeersevent Sophianum in Zuid-Limburg. Vanaf schooljaar 2025 - 2026 de mogelijkheid om scholieren in heel Limburg te voorzien van verkeers- en landbouweducatie.

ENERGIE EN KLIMAAT

- LLTB zit bij provincie, RES-regio's, gemeentes en stakeholders aan tafel op het thema energie en hoe de sector een schakel kan zijn in de energietransitie, onder andere in de Provinciale Energie Maatschappij.
- Uitwerking Groen gas routekaart door RES Noord- en Midden-Limburg, waarin alle gemeenten belang van groengasproductie onderschrijven. Uitwerking volgt.
- In Noord- en Midden-Limburg is het project Boeren Met Energie in uitvoering gebracht. Diverse verdiepende bijeenkomsten en excursies georganiseerd voor 50 deelnemers.
- Laatste hand gelegd aan een Agro Energie Dashboard met koppeling naar online kennismodule Energie van De Boeren Academie, waarmee deelnemers zowel individueel als collectief zicht hebben op eigen verbruik, verbruiksprofiel en besparingsmogelijkheden.
- Samenwerking gemeenten Mook en Middelaar, Gennep en Bergen project Groen gas met Totaal Gebiedsgerichte Mestverwaarding.
- Onderzoek mogelijkheden groengasproductie gestart in regio Weerterland samen met de provincie.
- Samen met gemeente Horst aan de Maas en ondernemers project gestart om samen te werken rondom energieproductie en energiegebruik, bijvoorbeeld door energiehub Veld Oostenrijk.
- Diverse bijeenkomsten georganiseerd in kader van Integraal Aanpakken, een programma gericht op emissiereducties bij melkveehouders in het kader van klimaatopgaven.

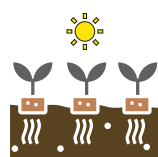

LLTB en LAJK overhandigen met 50 trekkers en 250 boeren een pamflet aan de Provincie Limburg om duidelijk te maken dat de voedselzekerheid in Europa in gevaar is.

FAUNA

- Beleidsmatige ondersteuning in juridische bodemprocedure spreekwenschaude blauwe bes. In oktober 2024 is er een zitting geweest. Uitspraak volgt.
- Afronding Faunabeheerplan Bever 2025-2030.
- LLTB-leden plegen jaarlijks onderhoud aan wildraster Beesel-Reuver-Swalmen. Aanvraag subsidie voor herstel gedeelte wildraster.
- De wolf blijft de gemoederen bezighouden. Alhoewel het op dit moment vrij rustig is in onze regio, staat het onderwerp nu ook op de agenda van de Tweede Kamer.
- Aandacht voor aanpassing/herijking van Faunaschade PreventieKit.
- Zowel beleidsmatig als bestuurlijk ondersteuning gegeven binnen LTO aan het WildlifeNL-project in Kempenbroek.

BODEM

- Bodemteam Limburg ondersteunt alle sectoren in het verbeteren van de kwaliteit van bodem en teelt.
- Actie op kennis over bemesting op het Zuidoostelijk zandgebied en löss middels 1.200 0-90 metingen N-residu verspreid over de provincie.
- Met het project Grondig boeren met prei loopt Limburg voorop in de ontwikkelingen in de preiteelt.
- Diverse bijeenkomsten georganiseerd voor de sector.

NETWERK AGRARISCHE VROUWEN

- Door middel van campagne nieuwe (jongere) leden binnengehaald.
- Nieuwe bestuur dat in 2023 is aangetreden, snel en goed ingewerkt.
- Twee drukbezochte themabijeenkomsten: bezoek aan L1 en tweejaarlijkse meeting met Vrouwen MKB-Limburg inzake vitaliteit.
- Geslaagde Tour de Limburg in Noord-Limburg met onder meer bezoek aan Stichting Rozenhof Lottum en melkveehouderij Brosa.
- Jaarfestival in het teken van veilig ondernemen in het buitengebied.

WATER

- Samen met waterschap gekeken naar oplossingen voor probleembeken.
- Second opinion laten uitvoeren bij herinrichtingsplan Roggelsebeek. Huidige plan schiet tekort bij natschade-inschatting; aanpassing volgt.
- Uitrollen WaterWinst: De agrarische aanpak voor schoon en voldoende water.
- Werken aan doelsturing in plaats van generiek beleid.
- Op meer dan 700 percelen stikstof na de teelt gemeten.
- Aanpak erosiebestrijding Berg en Terblijt. Ondernemers nemen maatregelen.

VERENIGINGSZAKEN

Een duurzaam ledenbestand opbouwen, de relatie met leden onderhouden en uitkijken naar leden die een stukje extra zorg nodig hebben, dat zijn de taken van het team verenigingszaken. Dit team bestaat uit de inmiddels vertrouwde gezichten van de LLTB Miranda Uuldricks (relatiemanager), Geert van Kempen (projectleider verenigingszaken) en Paul Simons (LLTB-infolijn en ledenadministratie).

Het zal niet als een verrassing komen dat de LLTB ook 2024 ziet als een jaar waarin de boeren en tuinders nog steeds voor veel uitdagingen en keuzes hebben gestaan. Dat is ook lichtelijk terug te zien in het aantal nieuwe leden.

‘Het was qua ledenwerving een uitdagend jaar’, vertelt Miranda Uuldricks. ‘2024 is een jaar geweest waarin agrarisch ondernemers de balans opmaakten en zichzelf de vraag stelden ‘Stop ik of ga ik door?’ Toch hebben we twintig nieuwe bedrijfsleden en tien

medeverantwoordelijke leden mogen verwelkomen. Dit geeft goede hoop voor 2025. We hebben in ieder geval al een vliegende start gemaakt met het aantal nieuwe leden in de eerste paar maanden van dit jaar.’

AGRIBUSINESSLEDEN

‘Het agribusinesslidmaatschap is dit jaar meer aan bod gekomen, mede omdat de periferie ons en de sector een warm hart toedraagt en het belang van onze inzet voor de sector onderschrijft’, aldus de relatiemanager. ‘We hebben gekeken waar kansen liggen en daar zijn tien nieuwe agribusinessleden uit voortgekomen. Vergeleken met 2023, zijn dat er acht meer.’

Ook heeft de LLTB op 29 oktober een Agribusiness Event gehouden. Samen met partners bekijkt de LLTB de mogelijkheden om een Agrofoodcommunity op te zetten.

Helaas zijn er ook afmelders. ‘Uit de gesprekken die we met deze ondernemers hebben, blijkt bij het merendeel dat ze niet ontevreden zijn over de LLTB’,

vertelt Geert van Kempen. ‘Het zijn voornamelijk agrariërs die, om diverse redenen, stoppen met hun bedrijf.’

ZORG VOOR ONZE LEDEN

Naast de reguliere belangenbehartiging biedt de LLTB ondersteuning aan leden die het moeilijk hebben. ‘Want we zijn er ook voor leden - en waar mogelijk ook voor oud-leden - die het wat lastiger hebben. Samen met onze vrijwilligers bieden we ledenzorg aan. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een luisterend oor en eventuele hulp voor leden die het even niet meer zien zitten met hun bedrijf, persoonlijk in een lastigere periode zitten of financiële moeilijkheden hebben.’

Het zijn nog altijd onzekere tijden voor de sector, maar desondanks weten agrarisch ondernemers de LLTB nog altijd goed te vinden. Geert van Kempen: ‘De LLTB doet ertoe, zeker in deze tijd waarin er op diverse dossiers hard gewerkt wordt voor onze leden en de toekomst van de agrarische sector. Met de uitdagingen die er liggen, wordt het nut van verenigen nog steeds gezien. Samen sta je nog altijd sterker.’

**JEAN PAUL VAN AUBEL:
‘BAND EN CONTACT CRUCIAAL
VOOR BELANGENBEHARTIGING’
(LLTB-REGIO ZUID-LIMBURG)**

‘Op Europees, nationaal en provinciaal niveau is er in 2024 ontzettend veel gebeurd wat direct invloed heeft op onze sector. Politieke en maatschappelijke wensen zorgen voor stevige opgaven op onze erven, bijvoorbeeld rondom stikstof, mest, waterkwaliteit en -kwantiteit en gewasbeschermingsmiddelen. En tussen de bedrijven door moeten we dan ook nog maar een succesvolle, agrarische onderneming zien te runnen. Dat is zonder bovengenoemde punten al voldoende uitdaging, zou ik zeggen.

Den Haag en Brussel lijken ver weg, maar al die ontwikkelingen landen uiteindelijk bij onze leden op de erven in de regio's. Leden, maar ook lokale overheden worstelen hiermee. Daar komt het regiobestuur in beeld. Voor ons ligt de focus op onze spilfunctie tussen leden en gemeentebesturen. Zuid-Limburg telt maar liefst zestien gemeenten, dus daar hebben we de handen vol aan.

Dit jaar hebben we als regiobestuur alle zestien gemeenten twee keer bezocht om onze speerpunten - én de onderwerpen die u als lid heeft aangedragen - op de agenda te zetten. We dienen zienswijzen in op gemeentelijke plannen en met het uitnodigen van Colleges van B&W op onze bedrijven gaven we hen een inkijkje in de dagelijkse praktijk en de impact van overheidsmaatregelen. Daarnaast zijn er diverse ledencafés georganiseerd, waar we ideeën uitwisselden en met elkaar in gesprek gingen over actuele thema's.

Het doet me telkens weer deugd om te zien hoe hecht onze agrarische gemeenschap in Zuid-Limburg is. We zien dat niet alleen terug bij de inhoudelijke bijeenkomsten, maar zeker ook bij de meer sociale evenementen, zoals de jaarlijkse winterwandeling, onze jaarvergadering en de oogstdankviering. Die band en die contacten zijn cruciaal om de belangen van de Zuid-Limburgse land- en tuinbouwsector zo goed mogelijk te behartigen. Alleen door samen op te trekken, kunnen we in deze dynamische omgeving de kansen grijpen en de uitdagingen het hoofd bieden.’

**JOHN VERHOIJSEN:
‘PERSPECTIEF BLIJVEN
BIEDEN IS ESSENTIEEL’
(LLTB-REGIO NOORD-LIMBURG)**

‘Terugkijkend op het afgelopen jaar kan ik niet anders concluderen dan dat we een bewogen jaar achter de rug hebben. Natuurlijk, onze sector is altijd in transitie, maar een aantal punten vroeg in 2024 meer aandacht dan voorheen. Vooral op het gebied van het toekomstperspectief voor onze ondernemers. Belangrijkste vraag die voor hen centraal stond: Stop of blijf ik? Dat speelt zeker in Noord-Limburg.

Een vraag die beïnvloed wordt door alles wat er in de wereld gaande is. Denk aan de oorlog tussen Oekraïne en Rusland, Trump die opnieuw gekozen is, de verschillen in beleid tussen ons en onze buurlanden, maar ook het nieuwe kabinet van Schoof, de stikstofaanpak en de ontwikkelingen binnen het toestaan van gewasbeschermingsmiddelen, op het gebied van duurzaamheid en de energietransitie. Keuzes maken wordt niet eenvoudiger, of moeten we er met een andere bril op naar kijken wellicht?

Boeren en tuinders zijn en blijven essentieel voor de bestaanszekerheid van mensen. Met alle politieke spanningen in de wereld, wordt snel naar veiligheid creëren gekeken, maar hoe zit het met onze voedselproductie en voedselzekerheid? Daar hebben we toch echt onze agrariërs voor nodig.

We moeten ervoor zorgen dat we uit de stand still komen. Vooral ook in de regio Noord-Limburg. Daarom hebben we er met het regiobestuur op ingezet om lokale overheden, met name gemeentes, bewust mee te nemen in de uitdagingen van de sector en dat wij aansluiten in besluitvormingen. Er ligt ook een rol voor hen om boeren en tuinders te faciliteren om te kunnen blijven boeren in de regio. Zo denk ik bijvoorbeeld aan de transitie van Nationaal Park de Maasduinen, de mogelijke heropening van Vliegbasis de Peel en Omgevingsvisies. Ook hebben we afgelopen jaar, samen met LLTB-regio Midden-Limburg, een geslaagd symposium Boeren in de Peel georganiseerd, om de toekomst van de boeren in de Peelregio een podium te geven. Het is belangrijk om als LLTB het contact met de gemeentes goed te onderhouden.

Ondanks alles, kijk ik positief naar de toekomst van de prachtige sector waarin wij mogen werken. Er liggen genoeg mogelijkheden en kansen. Ja, dat vergt wellicht wat omschakeling en een andere manier van denken, maar waar een wil is, is een omweg. Daarmee wil ik zeggen dat we hoe dan ook perspectief krijgen; lukt het niet via de kortste of makkelijkste route, dan maar via een omweg. Vastberadenheid en doorzettingsvermogen zal ons door deze uitdagende periode helpen.’

**GIEL VAN HERTEN:
‘STERK BLIJVEN MAKEN
VOOR UITDAGINGEN’
(LLTB-REGIO MIDDEN-LIMBURG)**

‘We kunnen constateren dat er in 2024 weer veel is gebeurd. De politieke situatie in Nederland is veranderd en er zitten nu partijen in het kabinet, waarmee wij als agrarische sector in gesprek kunnen gaan. We hopen dan ook dat er eindelijk oplossingen komen voor het stikstofprobleem en de PAS-melders. Dit blijft een urgent dossier, waarbij het van groot belang is dat we als sector gehoord worden en dat er realistische en haalbare oplossingen worden geboden.

Ook op internationaal niveau is er veel veranderd. De oorlog in Oekraïne blijft voortduren en met Donald Trump als nieuwe president van de Verenigde Staten gaan we waarschijnlijk onzekere tijden tegemoet. De agrarische sector is sterk afhankelijk van wereldwijde handel en maatregelen als invoerrechten kunnen flinke impact hebben op onze bedrijfsvoering.

Binnen onze regio hebben we als bestuur niet stilgezeten. Zo hebben we ons hard gemaakt voor de agrarische belangen in en rond Nationaal Park De Meinweg. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat we weer aan tafel zitten. Het blijft belangrijk dat we als agrariërs een stem hebben in de besluitvorming rondom natuurbeheer en ruimtelijke ordening.

Daarnaast hebben we intensief overlegd met het waterschap over waterbeheer en het onderhoud van de beken. We zien nu dat er eindelijk werk wordt gemaakt van de Uffelse Beek. Maar we blijven alert: hoe zorgen we voor een goede balans tussen ecologie en de waterstanden op onze percelen?

Ook op het gebied van kennisdeling en samenwerking was er weer veel activiteit. Denk aan het symposium over boeren in de Peel in Meijel, ‘Loeren bij de Boeren’ in de omgeving van Ospel en Meijel en de oogstdankviering in Vlodrop. Dit soort bijeenkomsten zijn waardevol en laten zien hoe sterk onze gemeenschap is.

Ik ben ervan overtuigd dat er ook in de toekomst volop kansen liggen. Jongeren kunnen nog steeds een goede boterham verdienen in de agrarische sector, want voedsel blijft altijd nodig. We moeten blijven inzetten op innovatie, duurzaamheid en samenwerking, zodat onze bedrijven toekomstbestendig blijven.’

Dit jaar organiseerde de LLTB het eerste Agribusiness Event. Tijdens het event werd benadrukt dat samenwerken cruciaal is voor het voortbestaan van een innovatieve en duurzame land- en tuinbouw in Limburg.

RESULTATEN DIERLIJKE SECTOREN (LTO)

VLEESVEEHOUDERIJ

Belangrijke speerpunten waren de mestexcretieforfaits. Helaas is het niet gelukt om deze per 1 januari 2025 aangepast te krijgen. Wel heeft de minister toegezegd deze per 1 januari 2026 aan te passen.

De conceptregelgeving rondom de bestrijding van IBR is aangepast op basis van de input van de vakgroep. Zo blijft de regelgeving praktisch voor vleesveehouders. In 2024 zijn ook de eerste schetsen gemaakt voor de bestrijding van BVD. Ook hier is de vakgroep nauw bij betrokken om te komen tot een voor de vleesveehouderij praktische invulling.

We hadden te maken met beperking van importen uit Frankrijk vanwege EHD. In het najaar is een vaccin beschikbaar gekomen dat in 2025 helpt met het importeren van dieren uit EHD-gebied. Blauwtong had ook een effect op de vleesveesector. Zeker voor de gebieden die nog geen blauwtong hadden in 2023 was de impact fors.

Door het arrest van Didam zijn veel gronden van overheden in 2024 aanbesteed. De criteria die hiervoor werden gebruikt, konden negatief uitpakken voor vleesveehouders. Na overleg met Staatsbosbeheer zijn enkele criteria bijgesteld.

SCHAPENHOUDERIJ

Begin 2024 kwamen vaccins tegen blauwtong beschikbaar. De hoop en verwachting was dat het vaccin ziekte en sterfte zou tegengaan. In juli 2024 werd de schapensector geconfronteerd met de eerste blauwtongbesmettingen van dat jaar. Het leidde helaas wederom tot veel sterfte en had naast financiële impact ook emotionele impact op de boerengezinnen achter de schapenbedrijven.

De vakgroep heeft samen met andere sectorvertegenwoordigers een plan geschreven om de schapensector langdurig perspectief te geven. De minister heeft op aandringen van onder andere LTO een onderzoek uitgezet naar de financiële situatie in de schapensector. In 2025 moet dit tot concrete ondersteuning van de schapensector leiden.

In het wolvendossier is ingezet op het toelaten van beheersmaatregelen en de praktische bescherming van schapen. In 2024 zijn grote vorderingen gemaakt met het aanpassen van de beschermingsstatus van de wolf in het verdrag van Bern. Ook is bij het ministerie consequent benadrukt dat beschermingsmaatregelen tegen wolven op een praktische manier moeten worden vormgegeven.

MELKVEEHOUDERIJ

LTO Melkveehouderij wil melkveehouders in staat stellen op hun bedrijven in te spelen op de veranderende vragen en opgaven vanuit de samenleving. 'Melkveehouderij met toekomst' beschrijft de ambitie van LTO Melkveehouderij. Dit heeft LTO in 2024 bereikt om de ambitie van 2030 een stukje dichterbij te brengen: LTO werkt met collega-organisaties en NZO samen aan oplossingen voor de mestmarkt en de verlaging van de mestplafonds. Het actualiseren van gasvormige verliezen en de inzet op het voerspoor zijn het gevolg van deze samenwerking. LTO zet zich daarnaast in om de toelating van renure binnen de Europese Unie geregeld te krijgen. Er waren meerdere successen op het gebied van budgetten: op aandringen van LTO heeft de minister van LNVN 50 miljoen euro uitgetrokken om het budget voor de ecoregeling aan te vullen. De zogenoemde 'de-minimissteun' wordt verhoogd van 20.000 euro naar 50.000 euro en de Tweede Kamer heeft ingestemd met het vrijmaken van 150.000 euro voor kortingen op kruidenrijke zaadmengsels, die melkveehouders via 1001ha.nl kunnen aanvragen.

PLUIMVEEHOUDERIJ

De opzet en sectorale invulling van het Convenant dierwaardige veehouderij was een van de speerpunten in 2024. Uitgangspunt is dat de sector alleen stappen kan zetten richting meer dierenwelzijn als de daarmee samenhangende kosten door de markt worden betaald.

Het Convenant dierwaardige veehouderij moet in 2025 worden afgerond, mits in juiste samenhang met de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) die door het ministerie van LNVN wordt opgezet en waarin de basis voor dierwaardigheid wordt gelegd.

Met het ministerie van LNVN zijn belangrijke stappen gezet om (in 2025) in een pilotproef legkippen te gaan vaccineren tegen vogelgriep. Hiermee hopen we in de toekomst op minder uitbraken en daarmee minder ruimingen van dieren.

Verder is een aanpak uitgewerkt om het doden van eendagshaantjes in de legpluimveehouderij in de komende jaren steeds meer achterwege te laten. Dat kan alleen succesvol als de retailers deze eieren in de winkelschappen leggen en de daarmee samenhangende meerprijs wordt betaald.

KALVERHOUDERIJ

Met het in 2024 afgeronde actieplan 'Veal Forward, Een duurzame toekomst voor de kalversector' geeft de kalversector aan hoe in de komende jaren een aantal aandachtspunten op te lossen. Daarbij ligt de focus op samenwerking in de keten (inclusief melkveehouderij), goede zorg voor het kalf en dierwaardige veehouderij. Dat alles in balans met natuur en omgeving.

De sector is betrokken bij de besprekingen over het Convenant dierwaardige veehouderij, waarbij wordt ingezet op een gedragen, dierwaardige kalverhouderij richting 2040.

Marktvraag naar producten met een hogere dierenwelzijnsstandaard is daarbij een belangrijk uitgangspunt. Want alleen dan kunnen kalverhouders duurzaam stappen naar dierwaardigheid zetten. Verder wordt vanuit de LTO-vakgroep blijvend ingezet op het versnellen van innovaties in de kalverhouderij gericht op emissiereductie; doorbraken daarin zijn nog steeds noodzakelijk.

VARKENSHOUDERIJ

Holland Varken Quality werd in 2024 een feit. Dit ketenkwaliteitssysteem moet de herkenbaarheid, transparantie en kwaliteitsborging van het Nederlandse kwaliteitsvlees vergroten in binnen- en buitenland. Daarbij is een efficiëntieslag doorgevoerd: overbodige eisen en administratieve lasten zijn geschrapt.

Ook bij innovaties werden grote stappen gezet. Er is een innovatieaanjager aangesteld, die ondernemers ondersteunt bij de realisatie van vernieuwende ideeën. Dat gebeurt vanuit het Pig Pioneer Platform.

De politieke lobby werd in 2024 geïntensiveerd. Veelvuldig werden gesprekken gevoerd en politici uitgenodigd voor een werkbezoek aan een varkensbedrijf. Dit leidde ertoe dat we veel lobby-inzet terugzien in het regeerprogramma.

Het mooiste resultaat van 2024 was het compliment van onze leden. Varkenshouders gaven in een onderzoek van Agridirect aan zeer tevreden te zijn over hun POV (gemiddeld rapportcijfer 7,5).

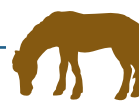
GEITENHOUDERIJ

Samen met NGZO werkt LTO binnen het Platform Melkgeitenhouderij aan voor de sector relevante thema's. In 2024 is de nieuwe ketenvisie gelanceerd: 'Gezond, vertrouwd en duurzaam vooruit!'. In deze visie zijn dierenwelzijn, diergezondheid, circulaire geitenhouderij en maatschappelijk draagvlak hoog op de agenda gezet.

2024 was ook het jaar dat een nieuw convenant Diergezondheidsfonds werd afgesloten tussen de sector en het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. LTO Geitenhouderij heeft samen met de andere dierlijke sectoren gepleit voor het makkelijker regelen van onderzoek, monitoring en bestrijding van bepaalde dierziekten. In 2025 zal LTO Geitenhouderij zich inzetten voor zorgvuldige besluitvorming door overheden naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek Veehouderij en gezondheid omwonenden (VGO-III).

PAARDENHOUDERIJ

In 2024 was LTO Paardenhouderij actief in diverse belangrijke kwesties voor haar leden. De organisatie heeft zich ingezet voor het welzijn van paarden, onder andere door te pleiten voor eerlijke regelgeving rondom paardenwelzijn in zowel de nationale als Europese politiek.

LTO was betrokken bij de discussie over de wetgeving van hulp- en trainingsmiddelen in de paardensport. Daarnaast heeft LTO in Brussel deelgenomen aan de Working Party Horses van Copa Cogeca, waar belangrijke onderwerpen als het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) werden besproken.

Ook richtte LTO zich op het bevorderen van de diergezondheid en het monitoren van ziekten zoals Equine Infectieuze Anemie (EIA), werd aandacht besteed aan het creëren van een eerlijk debat over de paardensport en gewerkt aan maatregelen ter bescherming tegen dieractivisme.

RESULTATEN PLANTAARDIGE SECTOREN (LTO)

PADDENSTOELEN-TEELT

In verband met de stijgende kosten blijft de vakgroep zich hard maken voor een reële prijs voor de producent. In een krimpende sector wordt het steeds belangrijker eenheid uit te stralen richting de afnemers. Om de kosten in de hand te houden, zet de vakgroep zich in om champost onder de mestwetgeving uit te krijgen. Een eerste stap daarin is het gelijkstellen van champost aan GFT-compost.

Tevens zetten wij ons in om de bruto-nettoverhouding in het loon van het personeel in de sector beter te maken ten opzichte van bijvoorbeeld onze buurlanden. Ook blijven we kijken naar verdere verduurzaming van onze sector, gezien de stijgende energieprijzen. Eerst wordt ingezet op besparing en daarna kijken we naar nieuwe technieken.

De vakgroep neemt deel aan het onderzoek in de PPS Gezonde champignons op weerbare en duurzame substraten. Hierin wordt gekeken naar de vervanging van veen in dekaarde.

De EU-promotiecampagne voor paddenstoelen loopt dit jaar af, maar laat goede resultaten zien. Veel potentiële consumenten in de doelgroep worden bereikt. Over voortzetting van de campagne wordt al gesproken. Vanuit Nederland geven wij aan dat wij de kwekers niet meer rechtstreeks laten meebetalen.

BOMEN, VASTE PLANTEN EN ZOMERBLOEMEN

In 2024 heeft de vakgroep zich op diverse fronten ingezet voor bedrijven in onze sector. Zo hebben wij in mei met onder andere Staatsbosbeheer een samenwerkingsovereenkomst ondertekend voor de invulling van de Bossenstrategie met hoogwaardig zaad en plantsoen. In juni hebben wij de Landelijke dag Q-organismen bij Lakei Boomkwekerijen in Lottum mee georganiseerd.

De vakgroep heeft bezwaar ingediend tegen het voorstel van de Europese Commissie om Cortaderia selloana op de EU-lijst van invasieve exoten te plaatsen. Uiteindelijk is deze soort niet in het voorstel meegenomen, dus er komt nog geen teelt- en handelsverbod.

In september was onze vierde Landelijke Jongerendag Boomkwekerij met meer dan 220 jongeren. In acht innovatiekringen (waaronder Horst aan de Maas) is er gewerkt aan weerbare teelten. In oktober deden 150 kwekers mee aan onze Dag van Innovatiekringen. In december was bij EuroTree in Horst de aftrap van onze winterbijeenkomsten in diverse teeltregio's.

GLASTUINBOUW

De glastuinbouw ligt op koers in de CO2-emissiebeperking en de route naar klimaatneutraal in 2040. Glastuinbouw Nederland doet er alles aan de effecten van oplopende energiebelasting te beperken. Daarnaast wordt volop ingezet op veilige toepassing van aardwarmte, de rol van cruciale drager van een stabiel elektriciteitsnet en als deelnemer van het toekomstig innovatief regionaal energiesysteem.

In vrijwel alle glastuinbouwgemeenten wordt input geleverd op omgevingsvisies. Inzet is duurzaam ontwikkelingsperspectief. De visie Arbeid 2050 zet versneld in op robotisering, digitalisering, AI en het op termijn vervangen van handmatig werk in kassen. Via Kennis in je Kas (Kijk) co-financiert de sector gewasoverstijgend onderzoek. Plantgezondheid is een belangrijk speerpunt met als streven 100 procent Groen Geteeld.

Het rapport Tuinbouwperspectief Tuinbouwcluster Limburg+ is gepresenteerd. Glastuinbouw Nederland en de LLTB werken samen met bedrijfsleven, overheden en kennispartijen aan de te vormen Greenportorganisatie om dat toekomstperspectief te realiseren.

FRUITTEELT

In 2024 heeft de NFO zich ingezet om de belangen van fruittellers te behartigen op de in de strategische visie vastgelegde thema's plantgezondheid, arbeid en water en op het gebied van innovatie en kennisdeling in de sector.

Veel inzet is gepleegd op het behouden van een adequaat gewasbeschermingsmiddelenpakket. Dat heeft geleid tot vrijstellingen voor de middelen Exirel, Tracer, Raptol en Curatio. Ook werd Europese ruimte behouden voor captan, essentieel voor de fruitteelt. Daarnaast zijn er innovatieprojecten opgezet gericht op suzuki-fruitvlieg, zwartvruchtrot en vruchtboomkanker om knelpunten in de teelt op te lossen.

Op het thema arbeid is door intensieve lobby de cafetarieregeling behouden, wat cruciaal is om loonkosten beheersbaar te houden.

Tevens is een goede cao afgesproken, samen met de andere sectoren in de open teelten. Samenwerking met gemeenten heeft vaak geresulteerd in goed beleid op het gebied van huisvesting van medewerkers op de bedrijven. Meer informatie op nfofruit.nl.

AKKERBOUW & VOLLEGRONDS-GROENTETEELT

Er is inmiddels brede steun in de Tweede Kamer en bij de minister om kalenderlandbouw af te schaffen en de omslag te maken naar doelsturing om de grondwaterkwaliteit verder te verbeteren. Onder de koepel van BO Akkerbouw, samen met dertien sectororganisaties waaronder de vakgroep, werken we aan een eigen plan voor doelsturing, waarbij meetresultaten centraal staan. Ook hebben we ons ingezet voor de volledige uitbetaling van de GLB-ecoregelingen, want er dreigde opnieuw een budgettekort. Daarnaast is door onze lobby de aangekondigde verlaging in de waarde voor vlinderbloemigen teruggedraaid en mag de eco-activiteit groenbedekking nu ook doodvriezen.

De beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen is een grote uitdaging, maar door onze inzet mogen groentetellers onder het keurmerk On the way to PlanetProof Batavia en Movento blijven gebruiken tot het einde van de opgebruiktermijn. Ook is er een uitbreiding van het etiket Teppeki aangevraagd voor onder andere bloemkool en voor Minceto One in ijsbergsla (aanvraag ligt bij Ctgb). Verder hebben we samen met NAJK, NAV en Bioplant uienteelt op laten nemen in het onderzoeksprogramma van de BO Akkerbouw.

MULTIFUNCTIONELE LANDBOUW

De vraag naar producten en diensten uit de multifunctionele landbouw (MFL) neemt toe. MFL biedt een serieus verdienmodel voor de bijna vier op de tien boeren en tuinders die inmiddels MFL-ondernemer zijn.

De vakgroep heeft op het gebied van ruimtelijke ordening een toolbox en workshops voor ambtenaren en ondernemers gerealiseerd. Er zijn gesprekken met het ministerie van VWS gevoerd over aanpassing van het wetsvoorstel Wibz en de wet Wtza in de zorglandbouw.

Er is onderzoek gedaan naar belemmeringen in de vergunningverlening, het rapport wordt verwacht in 2025. Ook wordt onderzoek gedaan naar de groei en omzetontwikkeling in de MFL. In 2025 start een

onderzoek naar de groeipotentie en maatschappelijke waarde. De samenwerking met het Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen is voortgezet om agrotourisme nog beter op de kaart te zetten en de marktvraag beter in beeld te brengen.

We waren aanwezig op het World Agritourism Congress en de Grüne Woche. Verder organiseerde de vakgroep regionale avonden en middagen voor MFL-ondernemers. Punt van zorg voor de vakgroep blijft het gebrek aan ruimte in omgevingsplannen voor een goede bedrijfseconomische en duurzame ontwikkeling van MFL. Ook loopt de sector aan tegen beperkende wet- en regelgeving en stapeling van regels.

Tijdens het eerste LLTB Limburgs Kampioenschap Eitje Tikken werd met kinderen in gesprek gegaan over de Europese Verkiezingen.

LTO EUROPA

2024 stond in het teken van de Europese Verkiezingen en het aantreden van een nieuwe Europese Commissie. De afgelopen vijf jaar richtte de Europese Unie zich voornamelijk op het optuigen en uitvoeren van de Green Deal. De wetten die hieruit voortkwamen, zorgden vooral voor extra doelen en lasten voor de land- en tuinbouw, zonder daar passende beloningen of oplossingen voor aan te dragen.

Samen met koepellandbouworganisatie Copa Cogeca zette LTO zich in voor realistische en haalbare doelstellingen onder de Green Deal. Maar de verkiezingen in 2024 waren hét moment voor een Europese koerswijziging, waarin voedselzekerheid, innovatie en een gezond landbouwinkomen centraal staan. LTO publiceerde daartoe een Europees Puntenplan als inbreng voor de verkiezingsprogramma's van politieke partijen. Verder brachten we tijdens het najaarsevenement en het 'Grote Landbouw Debat' belangrijke dossiers voor de land- en tuinbouw bij (kandidaat-)Europarlementariërs onder de aandacht.

Na de Europese verkiezingen vond

ook daadwerkelijk een koerswijziging plaats. De nieuwe Europese Commissie kondigde een nieuwe manier van landbouwbeleid maken aan, in samenwerking met de sector. LTO heeft via Copa Cogeca directe invloed op de agenda van het toekomstige landbouwbeleid. Dit zagen we terug in de Europese toekomstvisie voor landbouw en voedsel van kersverse Eurocommissaris Landbouw en Voedsel Christophe Hansen. Mede dankzij lobby van LTO werden het belang van het verlagen van administratieve lastendruk, het toelaten van renure en het inzetten op een snellere toelating van gewasbeschermingsmiddelen gekenmerkt als Europese prioriteiten.

LTO zet zich het komende jaar in om de mooie beloftes om te zetten in concrete resultaten en wetwijzigingen voor Nederlandse boeren en tuinders. Een eerste stap daarin is al gezet tijdens het voorjaarsevenement, waar LTO Eurocommissaris Hansen mocht ontvangen. Daar overhandigde voorzitter Ger Koopmans hem een manifest met concrete aanbevelingen voor de uitwerking van de visie van de Eurocommissaris.

LANDELIJK VOORZITTER LTO NEDERLAND

Ger Koopmans

In maart 2024 mocht ik beginnen als nieuwe voorzitter van LTO Nederland. Sindsdien is het geen week rustig geweest. Al in mijn eerste week zaten we tegenover de informateurs om te spreken over landbouwbeleid. In mei presenteerde het nieuwe kabinet een hoopgevend hoofdlijnenakkoord. Een akkoord dat goede kansen biedt om de land- en tuinbouw duurzamer én winstgevender te maken. Maar we zien ook dat de uitvoering weerbarstig is...

In de tuinbouw worden tuinders, telers en kwekers nog steeds geconfronteerd met beleid dat stuurt op middelen in plaats van doelen, zoals het wegvallen van gewasbeschermingsmiddelen of de 'kalenderlandbouw'. Dierlijke sectoren gaan nog steeds gebukt onder het 'stikstofslot'. Vergunningverlening en het legaliseren van PAS-melders en andere knelgevallen staan stil.

Wie door een kritische bril kijkt, zal 2024 misschien omschrijven als een jaar van stilstand. Tegelijkertijd zie ik in 2024 ook een jaar van kanteling. In het hoofdlijnenakkoord werd voor het eerst in lange tijd een andere toon aangeslagen over boeren en tuinders. Bovendien zit er een regering die uitstraalt trots te zijn op onze sector.

Een andere kanteling is de maatschappelijke waardering voor ons voedsel. Door de geopolitieke ontwikkelingen dringt het besef door dat gezond en betaalbaar voedsel niet vanzelfsprekend is. Voor stabiliteit in Europa is voldoende voedselautonomie essentieel. In 2024 heeft LTO dit laten onderbouwen door onderzoeksinstituut Clingendael. Want juist onze vruchtbare delta is onmisbaar als we in Europa voldoende voedsel willen blijven produceren. Die overtuiging is groeiende: in Den Haag én Brussel begint écht een andere wind te waaien.

Ik hoop dat die trots en maatschappelijke waardering ook in de agrarische sector zelf leiden tot een groei in het zelfvertrouwen. Samen maken we het verschil. Een prachtig voorbeeld daarvan uit begin 2024 was het Boerencongres dat LTO organiseerde, waar maar liefst duizend van onze leden in gesprek gingen met Tweede Kamerleden. De boodschap was helder: onze sector is onmisbaar!

Foto's: Twan Wiermans, Maartje van Berkel, LLTB, Provincie Limburg

Tekst: LLTB en LTO Nederland

Vormgeving: Janita van Dijk-de Jonge, AgriPers

Copyright: Niets uit deze uitgave mag in enige vorm worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming van de uitgever. Bronvermelding is vereist. Deze speciale uitgave is met de grootste zorg samengesteld.

Aansprakelijkheid: De uitgever en auteurs aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid voor schade door onjuiste berichtgeving.